University of Tehran
Faculty of Social Sciences
Institute of Social Studies and Research

Social Studies and Research in Iran

Home page: https://jisr.ut.ac.ir/?lang=en

E- ISSN: 2588-6355

Duality in Childbearing:
A Sociological Study on the Decision to Have Children in LATs Families

Hamideh Mohammadzadeh[1] | Mohammad Amin kanani[2]

1. Corresponding Author, Ph.D. in Cultural Sociology, Department of Social Science, Faculty of Literature and Human Sciences, University of Guilan, Rasht, Iran. E-mail: mohammadzadeh@phd.guilan.ac.ir
2. Department of Social Science, Faculty of Literature and Human Sciences, University of Guilan ,Rasht, Iran. E-mail: kanani@guilan.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received: 14 April 2026
Received in revised form: 09 May 2026
Accepted: 07 June 2026
Published online: 23 September 2026

Keywords:
Childbearing; Duality of Childbearing; living Apart Together (LAT) couples; Parenting Challenges

ABSTRACT

This study focuses on childbearing among Living Apart Together (LAT) couples in Iran and examines the duality of having or not having children, as well as the associated challenges.
The research adopts a qualitative methodology based on Charmaz's constructivist grounded theory approach. Data were collected through informational, in-depth, and investigative interviews with 22 LATs (9 men and 13 women) and analyzed through three coding stages (initial, focused, and theoretical) using NVivo 12 qualitative data analysis software.
Findings from the interviews included 53 initial codes, 7 focused codes, and the theoretical code of the duality of willingness and unwillingness to have children. Based on the participants' accounts, childbearing in the lives of LAT couples is not a simple individual decision but a complex, multilayered process shaped by a combination of cultural, social, economic, and personal factors.
Their narratives reveal two contrasting perspectives: one group regards childbearing as a social and familial necessity and accepts it despite existing constraints, while another group considers having children a personal choice contingent on individual, career, and financial priorities. The main challenges of these families include the heavy burden of parenting responsibilities (particularly for women), emotional and psychological vulnerabilities among children due to the absence of one parent, difficulty in childrearing and care without adequate support networks, and dependence on extended families. At the same time, some LAT couples create innovative patterns of parenting and family life by drawing on family support, long-distance communication, and lived experiences.
The findings suggest that childbearing in the lives of LAT couples is a highly challenging domain that oscillates between traditional values, social transformations, and individual agency, requiring creative and flexible management strategies.

Cite this article: Mohammadzadeh, H. & kanani, M.A. (2026). Duality in Childbearing: A Sociological Study on the Decision to Have Children in LATs Families. *Social Studies and Research in Iran*, 15(3),89-106. https://doi.org/10.22059/jisr.2026.411223.1717

Author(s) retain the copyright.

Publisher: University of Tehran Press.

DOI: https://doi.org/10.22059/jisr.2026.411223.1717

Extended Abstract

Introduction

Corruption is widely regarded as one of the most significant obstacles to effective governance and sustainable development. It weakens public institutions, undermines political legitimacy, distorts economic decision-making, and erodes public trust. In Iran, corruption has long been a major political and social concern. Although combating corruption and promoting social justice were among the central objectives of the 1979 Islamic Revolution, corruption has remained a persistent challenge and manifested in numerous large-scale financial and administrative scandals over recent decades.

International assessments consistently rank Iran among the countries with relatively high levels of perceived corruption. However, a comparative examination of the Middle Eastern countries reveals an important puzzle. Several countries in the region share characteristics commonly associated with corruption, including authoritarian political systems, dependence on natural-resource revenues, and limited democratic accountability. Despite these similarities, corruption levels differ considerably. While Iran and Turkey exhibit relatively high levels of corruption, Saudi Arabia, Kuwait, and Jordan perform comparatively better on international corruption-control indicators.

This study seeks to explain this variation by addressing the following question: Despite their common regional and structural features, why do Iran and Turkey exhibit substantially higher levels of corruption compare to Saudi Arabia, Kuwait, and Jordan? Rather than merely identifying factors associated with corruption, the research aims to determine which factors most effectively distinguish high-corruption cases from lower-corruption cases.

Method

The study employs a historical-comparative research design and uses John Stuart Mill's Method of Difference as its principal analytical framework. Five countries—Iran, Turkey, Saudi Arabia, Kuwait, and Jordan—were selected because they share historical, cultural, and geopolitical similarities while exhibiting meaningful variation in corruption levels.

Corruption is defined as the abuse of public authority for private gain and measured through internationally recognized indicators, particularly Transparency International's Corruption Perceptions Index (CPI) and the World Bank's Control of Corruption indicator. Drawing on the theoretical literature, eight explanatory variables were examined and grouped into three broad categories: 1) Institutional and governance factors, including institutional quality, the rule of law, and government accountability and transparency; 2) Political-economy factors, including natural-resource rents, political power concentration, and state intervention in the economy; 3) Socio-cultural factors, including social capital and political culture.

Data were collected from reputable international sources such as the World Bank, Transparency International, Freedom House, the World Values Survey, Arab Barometer, and other governance databases. Through systematic comparison, the study identifies which factors consistently differentiate countries with high levels of corruption from those with lower levels.

Findings

The comparative analysis demonstrates that many commonly cited causes of corruption fail to explain the observed differences among the selected countries. Factors such as dependence on oil revenues, political authority concentration, restricted democratic participation, and weak social capital are present to varying degrees across both high-corruption and lower-corruption cases.

For example, Saudi Arabia and Kuwait are highly dependent on natural-resource rents and possess centralized political structures, yet they exhibit lower levels of corruption than Iran and Turkey. Similarly, restrictions on political competition and accountability are evident across most of the countries examined, regardless of their corruption rankings. These findings indicate that such variables, although potentially

contributing to corruption, do not adequately account for cross-national variation.

Among the eight variables analyzed, institutional quality emerges as the only factor that consistently conforms to the logic of Mill's Method of Difference. Iran and Turkey, as countries with elevated corruption levels, display relatively weak, fragmented, and less effective institutions. In contrast, Saudi Arabia, Kuwait, and Jordan possess governance institutions that are comparatively more coherent, capable, and effective in implementing regulations and overseeing public administration.

In Iran, institutional fragmentation, overlapping responsibilities among oversight agencies, limited judicial independence, and the influence of powerful informal networks have contributed to the persistence and reproduction of corruption. Although anti-corruption organizations formally exist, their effectiveness is often reduced by legal ambiguities, insufficient coordination, and political constraints.

Turkey presents a similar pattern. Institutional reforms implemented during the early 2000s initially strengthened governance capacity and accountability mechanisms. However, subsequent political developments, particularly the increasing concentration of executive power and weakening of judicial and media independence, reduced the effectiveness of institutional checks and increased vulnerability to corruption.

By contrast, Saudi Arabia has developed a relatively centralized but effective administrative apparatus capable of enforcing compliance and controlling various forms of corruption despite imperfect democratic accountability. Kuwait and Jordan have also benefited from comparatively stronger administrative systems, procedural oversight mechanisms, and gradual institutional reforms that have enhanced governance capacity.

The findings further suggest that strong institutions can reduce the corrupting effects of other adverse conditions, including rentier economic structures and concentrated political authority. Conversely, weak institutions magnify the corruption risks associated with these factors.

Conclusion

This study concludes that although corruption is a multidimensional phenomenon influenced by numerous political, economic, and social factors, these factors do not possess equal explanatory weight. Through a historical-comparative analysis of five Middle Eastern countries, the research identifies institutional quality as the principal factor explaining differences in corruption levels.

The results indicate that effective institutions—particularly those associated with the rule of law, bureaucratic capacity, regulatory coherence, and oversight—constitute a necessary condition for controlling corruption. Even in contexts characterized by authoritarian governance or heavy dependence on natural-resource revenues, strong institutions can significantly limit opportunities for corruption.

The policy implications are particularly relevant for Iran and Turkey. Sustainable reductions in corruption require comprehensive institutional reforms aimed at strengthening judicial independence, improving coordination among oversight bodies, enhancing administrative effectiveness, and expanding transparency and accountability mechanisms. Without such reforms, anti-corruption initiatives are unlikely to achieve lasting success.

By highlighting institutional quality as the key explanatory variable, this study contributes to the comparative literature on corruption in the Middle East and provides an empirically grounded framework for understanding why corruption varies across countries that otherwise share many structural and historical characteristics.

Acknowledgments: This article is derived from the doctoral dissertation of the first author, entitled *"A historical comparative study of the causes of corruption in Iran, Turkey, Saudi Arabia, Kuwait and Jordan"* Research Institute of Imam Khomeini and Islamic Revolution, and to the editorial team of the *Journal of Social Studies and Research in Iran* for their support and cooperation.

Conflict of Interest: According to the author's statement, there is no conflict of interest in this article.

دانشگاه تهران
دانشکده علوم اجتماعی
موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران

Home page: https://jisr.ut.ac.ir/?lang=en

شاپا الکترونیکی: ۶۳۵۵-۲۵۸۸

دوگانگی در فرزندآوری:
مطالعه‌ای جامعه‌شناختی در زمینهٔ تصمیم به فرزندآوری در خانواده‌های جدانشین

حمیده محمدزاده[۱] | محمدامین کنعانی[۲]

۱. نویسندهٔ مسئول، دکتری جامعه‌شناسی فرهنگی، گروه علوم اجتماعی، دانشکدهٔ ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.
رایانامه: mohammadzadeh@phd.guilan.ac.ir

۲. گروه علوم اجتماعی، دانشکدهٔ ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران. رایانامه: kanani@guilan.ac.ir

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: مقالهٔ پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۱/۲۵
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۲/۱۹
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۳/۱۷
تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۷/۱

کلیدواژه‌ها:
چالش‌های والدگری، دوگانگی فرزندآوری، فرزندآوری، همسران جدانشین.

چکیده

پژوهش حاضر با تمرکز بر پدیدهٔ فرزندآوری در میان همسران جدانشین در ایران، به بررسی دوگانگی داشتن یا نداشتن فرزند و چالش‌های مرتبط با آن می‌پردازد.

روش تحقیق کیفی و مبتنی بر رویکرد نظریهٔ داده‌بنیاد برساختی (چارمز) است. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های اطلاعاتی، عمیق و جستجوگرانه با ۲۲ نفر از همسران جدانشین (۹ مرد و ۱۳ زن) گردآوری و طی سه مرحله کدگذاری (اولیه، متمرکز، نظری) و با نرم‌افزار کیفی Nvivo12 تحلیل شدند.

یافته‌های حاصل از مصاحبه‌ها شامل ۵۳ کد اولیه، ۷ کد متمرکز و کد نظری دوگانگی تمایل و عدم تمایل به فرزندآوری است. بر پایهٔ صحبت‌های مشارکت‌کنندگان، فرزندآوری در زندگی همسران جدانشین نه یک تصمیم ساده و فردی، بلکه فرایندی پیچیده، چندلایه و متأثر از ترکیب عوامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و فردی است.

روایت‌های مشارکت‌کنندگان دو نگاه متفاوت را آشکار می‌سازد: گروهی فرزندآوری را ضرورتی اجتماعی و خانوادگی می‌دانند و با وجود محدودیت‌ها به آن تن می‌دهند؛ درحالی‌که گروهی دیگر فرزندداشتن را انتخابی شخصی و وابسته به اولویت‌های فردی، شغلی و مالی می‌پندارند. چالش‌های اصلی این خانواده‌ها شامل سنگینی مسئولیت‌های فرزندپروری (به‌ویژه برای زنان)، آسیب‌های عاطفی و روانی فرزندان به‌دلیل غیبت یکی از والدین، دشواری در تربیت و نگهداری کودک بدون شبکه‌های حمایتی کافی و وابستگی به خانواده‌های گسترده است. درعین‌حال، برخی همسران جدانشین با بهره‌گیری از حمایت خانواده، ارتباطات از راه دور و تجربه‌های زیسته، الگوهای نوینی از والدگری و زندگی خانوادگی خلق می‌کنند.

نتایج پژوهش بیانگر آن است که فرزندآوری در زندگی همسران جدانشین عرصه‌ای پرچالش است که میان ارزش‌های سنتی، تحولات اجتماعی و عاملیت فردی در نوسان است و مدیریت خلاقانه و انعطاف‌پذیر را می‌طلبد.

استناد: محمدزاده، حمیده و کنعانی، محمدامین (۱۴۰۵). دوگانگی در فرزندآوری: مطالعه‌ای جامعه‌شناختی در زمینهٔ تصمیم به فرزندآوری در خانواده‌های جدانشین. مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، ۱۵(۳)، ۸۹-۱۰۶.. https://doi.org/10.22059/jisr.2026.411223.1717

ناشر: مؤسسهٔ انتشارات دانشگاه تهران

نویسندگان حق نشر را حفظ می‌کنند.

DOI: https://doi.org/10.22059/jisr.2026.411223.1717

۱. مقدمه و بیان مسئله

فرزندآوری در طول تاریخ همواره یکی از محوری‌ترین ابعاد زندگی خانوادگی و اجتماعی انسان‌ها بوده است. در بسیاری از جوامع، داشتن فرزند نه‌تنها وظیفه‌ای طبیعی و بخشی از چرخهٔ طبیعی زندگی تلقی می‌شد، بلکه نوعی الزام فرهنگی و اجتماعی به‌شمار می‌آمد و نداشتن فرزند به معنای نقص در زندگی مشترک یا حتی تهدیدی برای مشروعیت خانواده بود، اما در دهه‌های اخیر، فرزندآوری از یک گذار هنجاری و بدیهی به انتخابی بازاندیشانه[1] تبدیل شده است.

امروزه فرزندآوری دیگر انتخابی ساده و خطی نیست، بلکه تمایل و عشق والدین برای داشتن فرزند با انبوهی از تناقض‌ها همراه است. تصمیم به داشتن یا نداشتن فرزند تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل و شرایط، از لذت‌ها و محرومیت‌های زندگی شخصی تا تعهدات و دلخوشی‌های پدرومادرشدن قرار دارد. برخی استدلال‌ها برای هر تصمیم و استدلال‌های دیگری علیه آن وجود دارد. حفظ امیدها و ترس‌های موجود –خواستن بچه و جوانب مثبت و منفی آن– تحقیقات این موضوع را تأیید می‌کند که در سنجیدن ابعاد مثبت و منفی، انواع ناامنی، دوسوگرایی و تناقض‌های آشکار وجود دارد (بک و بک‌گرنشایم[2]، ۱۹۹۵: ۱۱۰) که این وضعیت دوگانگی، عدم قطعیت و بر سر دوراهی ماندن فرزندآوری یا عدم فرزندآوری بازتابی از شرایط فردی، شرایط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و هنجاری (بلانی و همکاران[3]، ۲۰۲۱: ۱۱۸۷) و شیوهٔ زندگی همسران و دوری و نزدیکی آن‌ها از یکدیگر است. دوگانگی فرزندآوری اغلب محصول تعامل دو مسیر زندگی متفاوت در یک رابطهٔ زناشویی است. ناهم‌زمانی زیستی، شغلی و ارزشی زوجین می‌تواند تصمیم‌گیری را به فرایندی طولانی و مذاکره‌محور تبدیل کند. این دوگانگی تمایل به داشتن یا نداشتن فرزند بیشتر در بین خانواده‌هایی به چشم می‌آید که زن و شوهر همیشه با هم زندگی می‌کنند، ولی براساس تحقیقات پژوهشگران این مقاله، نوعی از خانواده و روابط زن‌وشوهری وجود دارد که در آن، همسران به‌خاطر بستر و زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، و فردی، جدا از هم زندگی می‌کنند[4] (محمدزاده و همکاران، ۱۴۰۴: ۲۰۵) و در این جدانشینی خود با چالش‌ها و مشکلاتی نیز روبه‌رو هستند: مانند مشکلات عاطفی، اقتصادی، برعهده‌گرفتن نقش‌های مضاعف و تداخل نقش‌ها و مسئولیت‌ها (ریموندز و همکاران[5]، ۲۰۱۱: ۴۶). علاوه بر این‌ها به‌خاطر این زیست جداگانه درمورد داشتن یا نداشتن فرزند با تردیدهایی نیز مواجه هستند.

از نظر الریش بک و الیزابت بک‌گرنشایم، امروزه افراد با اینکه آزادی در انتخاب دارند، ولی این آزادی احساس ناامنی و تلاش برای گریز از مخاطره‌ها را نیز در پی دارد و این همان آزادی مخاطره‌آمیزی است که در دنیای مدرن وجود دارد؛ زیرا فرد به انتخاب‌گری از میان احتمالات زندگی، مرگ، بدن، هویت، ازدواج، پدر و مادری و روابط اجتماعی تبدیل می‌شود؛ به‌طوری‌که دربارهٔ هر چیزی باید تصمیم‌گیری کنند (بک و بک‌گرنشایم، ۲۰۰۲: ۵). افراد باید تصمیم بگیرند که آیا فرزندی داشته باشند یا نه، داشتن یا نداشتن فرزند چه پیامدهایی دارد؛ درحالی‌که در حال حاضر افراد در شرایط عدم قطعیت و تزلزل زندگی می‌کنند.

---

1. Reflective Choice
2. Beck & Beck-Gernsheim
3. Bellani et al.

۴. نخستین‌بار، میشل برکیل (۱۹۷۸، به نقل از لوین، ۲۰۰۴)، روزنامه‌نگار هلندی، عبارت «زندگی جدا از هم» (Living Apart together (LAT)) را به‌کار برده است، منظور از این نوع زندگی، داشتن رابطه‌ای صمیمانه با شریک زندگی‌ای است که در جای دیگری زندگی می‌کند و شامل همسرانی می‌شود که دوست دارند با هم زندگی کنند، اما نمی‌توانند؛ مانند همسرانی که به‌دلایل گوناگونی (شرایط شغلی، فاصلهٔ مکانی، ادامهٔ تحصیل و...) ترجیح می‌دهند جدا از هم زندگی کنند (کارتر و دانکن، ۲۰۱۸).

5. Reimondos et al.

به تعبیر باومن[۱]، در عصر معاصر داشتن فرزند دیگر تصادفی[۲] نیست، بلکه تصمیمی عمدی، پررقابت و عمیق است و شادی پدرومادربودن را با غم ازخودگذشتگی و ترس از خطرهای ناشناخته همراه کرده است. هنوز هم ممکن است فرزند پلی میان فنا و جاودانگی یا چیزی بادوام‌تر باشد، ولی این پل به ساحلی می‌رسد که در مه فرورفته و قرار نیست کسی آن را پراکنده کند (باومن، ۱۳۹۲). از نظر باومن، جامعهٔ معاصر در حالت مدرنیتهٔ سیال[۳] قرار دارد؛ یعنی ساختارهای اجتماعی، روابط انسانی، هویت‌ها و حتی پایبندی‌ها دیگر مانند گذشته پایدار و قطعی نیستند و دائماً در جریان و در حال تغییرند. در چنین جامعه‌ای، زندگی فردی و تصمیم‌های مهم، از جمله رابطه و خانواده، دیگر ازپیش‌تعیین‌شده نیستند و به انتخاب‌های فردی و بازاندیشانه بدل شده‌اند (باومن، ۱۴۰۳). به بیانی دیگر، در گذشته انتخاب برای فرزنددارشدن تا حد زیادی تابع هنجارهای اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بود، اما امروزه، ساختارهای حمایت‌گر و تعیین‌کننده مثل خانوادهٔ گسترده، تعهدات سنتی، دین و نهادهای اجتماعی ضعیف شده‌اند و افراد باید این انتخاب را با توجه به موقعیت شخصی، موقعیت شغلی، ابهامات و ریسک‌های اجتماعی انجام دهند.

پژوهش‌های زیادی دربارهٔ فرزندآوری، عوامل مؤثر بر فرزندآوری و تعداد فرزندان (حسنی و همکاران، ۱۳۹۸؛ ارجمند سیاهپوش و همکاران، ۱۴۰۰؛ عربی و همکاران، ۱۴۰۲؛ رازقی نصرآباد و همکاران، ۱۴۰۴؛ آجزن و کلوباس[۴]، ۲۰۱۳؛ اکرام و همکاران[۵]، ۲۰۲۰؛ ژو و همکاران[۶]، ۲۰۲۲؛ دیویکیتوپولوس و وارورگوس[۷]، ۲۰۲۳)، تمایل و عدم تمایل به فرزندآوری (کنعانی و بخشی، ۱۳۹۳؛ حمیدی‌فر و همکاران، ۱۳۹۵, ۱۳۹۶؛ بگی و همکاران، ۱۴۰۰؛ علی‌دوستی و همکاران، ۱۴۰۰؛ بلیک و همکاران[۸]، ۲۰۱۳؛ سونگ و همکاران[۹]، ۲۰۱۸؛ بلانی و همکاران، ۲۰۲۱؛ یانگ و همکاران[۱۰]، ۲۰۲۳؛ زارعی‌پور و همکاران، ۲۰۲۵)، چالش‌های فرزندآوری (نعمتیان و نوغانی دخت بهمنی، ۱۴۰۰؛ علی‌مندگاری و رازقی نصرآباد، ۱۴۰۱؛ شمس قهفرخی و همکاران، ۱۴۰۱؛ عسکری ندوشن و رازقی نصرآباد، ۱۴۰۳؛ روحانی و همکاران، ۱۴۰۴؛ ایموت و همکاران[۱۱]، ۲۰۲۱؛ بیلانی و همکاران، ۲۰۲۱؛ اکبری و شجاع کاظمی، ۲۰۲۲؛ خسروی و همکاران، ۲۰۲۳) انجام شده است. همهٔ این تحقیقات درمورد خانواده‌های کامل انجام شده‌اند؛ درحالی‌که هم در جوامع غربی و هم در ایران خانواده‌هایی هستند که به آن‌ها «خانواده‌های جدانشین» گفته می‌شود؛ خانواده‌هایی که زن و شوهر به دلایلی مانند شرایط شغلی، ادامهٔ تحصیل، مهاجرت، مراقبت از والدین سالمند، پیگیری خواسته‌ها و علایق خود و... جدا از هم زندگی می‌کنند. مطالعهٔ این نوع خانواده در مطالعات جهانی جامعه‌شناختی با تأخیر صورت گرفته و به‌عنوان کشف جدیدی در عرصهٔ مطالعات خانواده شناخته می‌شود (کارتر و دانکن، ۲۰۱۸: ۱۳۷؛ محمدزاده و همکاران، ۱۴۰۴: ۱۸۵). به‌دلیل جدیدبودن بحث خانواده‌های جدانشین و خلأ تحقیقاتی‌ای که درخصوص فرزندآوری در این نوع از خانواده‌ها وجود دارد و همچنین با توجه به اهمیت فرزند و فرزندآوری در جامعهٔ ایران، پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این پرسش‌ها است: نوع نگاه همسران جدانشین به تمایل یا عدم تمایل به فرزندآوری چگونه است؟ همسران جدانشین با چه مشکلات و چالش‌هایی در زمینهٔ فرزندآوری مواجه هستند؟

---

1. Zygmunt Bauman
2. Accidental
3. Liquid Modernity
4. Ajzen & Klobas
5. Akram et al.
6. Zhu et al.
7. Dioikitopoulos & Varvarigos
8. Blake et al.
9. Song et al.
10. Yang et al.
11. Imoet et al.

۲. چارچوب مفهومی

بک‌گرنشایم (۲۰۰۲) در کتاب بازآفرینی خانواده، در جستجوی سبک‌های نوین زندگی[۱] و اسمارت[۲] (۲۰۰۷) در کتاب زندگی شخصی: سویه‌ای نوین در تفکر جامعه‌شناختی[۳] نشان می‌دهند امروزه تصمیم برای داشتن یا نداشتن فرزند بیش از هر زمان دیگری به انتخابی شخصی و آگاهانه بدل شده است. این دگرگونی صرفاً تغییری فردی نیست، بلکه بازتابی از فرایندهای گسترده‌تر نظیر فردی‌شدن، تغییر در نقش‌های جنسیتی، تحولات بازار کار و گسترش ارزش‌های مرتبط با استقلال و خودمختاری است. تغییرات ساختاری در خانواده، گسترش فردگرایی و دگرگونی در ارزش‌ها موجب شده‌اند والدگری از بدیهیات زندگی خانوادگی فاصله بگیرد و به پروژه‌ای آگاهانه و پرمخاطره بدل شود (بک‌گرنشایم، ۲۰۰۲). امروزه والدبودن بیشتر از آنکه وظیفه‌ای اجتماعی یا وظیفه‌ای طبیعی باشد، تجربه‌ای رابطه‌ای و عاطفی محسوب می‌شود. پدرومادرشدن می‌تواند برای برخی افراد به معنای ایجاد هویت تازه، احساس استمرار و بازتولید روابط بین‌نسلی باشد؛ تجربه‌ای که به زندگی معنا و انسجام بیشتری می‌بخشد. در مقابل، والدبودن برای برخی دیگر با فشارهای اقتصادی، محدودیت‌های شغلی و چالش در آزادی فردی همراه است. این دوگانگی نشان می‌دهد تجربهٔ والدبودن نه یکسان و جهان‌شمول، بلکه وابسته به زمینه‌های فرهنگی، طبقاتی، جنسیتی و شخصی است. از سوی دیگر، انتخاب نداشتن فرزند که در گذشته اغلب با برچسب انحراف از هنجار یا ناکامی در ایفای نقش همراه بود، اکنون در گفتمان زندگی شخصی مدرن به انتخابی مشروع و حتی مثبت تبدیل شده است. این انتخاب می‌تواند نشانه‌ای از استقلال فردی، تمایل به سرمایه‌گذاری در روابط غیرخانوادگی (مانند دوستی‌ها یا روابط عاشقانه) یا دنبال‌کردن سبک زندگی متفاوت باشد. از این‌رو، داشتن یا نداشتن فرزند دیگر سرنوشتی محتوم نیست، بلکه بخشی از فرایند ساختن و بازتعریف زندگی شخصی است (اسمارت، ۲۰۰۷: ۵۶؛ رابینزمک‌رابی و ادواردز[۴]، ۲۰۱۱: ۱۲۰).

کارتر و دانکن[۵] (۲۰۱۸) در کتاب بازآفرینی همسران (زوج‌ها): سنت، عاملیت، بریکولاژ[۶]، بر این باورند که تصمیم‌گیری دربارهٔ داشتن یا نداشتن فرزند یکی از مهم‌ترین ابعاد حیات خانوادگی معاصر است که پیامدهای گستردهٔ فردی، خانوادگی و اجتماعی دارد. همچنین معتقدند برخلاف رویکردهای فردی‌شدن که تصمیم به داشتن یا نداشتن فرزند را حاصل انتخاب آزاد و عقلانی افراد می‌دانند، شواهد نشان می‌دهد فرزندآوری در بستر ترکیبی از سنت‌های فرهنگی، فشارهای اجتماعی–اقتصادی و عاملیت فردی شکل می‌گیرد (کارتر و دانکن، ۲۰۱۸: ۲۳). به عبارت دیگر، فرزندآوری نه‌تنها انتخابی فردی، بلکه فرایندی اجتماعی و پدیده‌ای چندبعدی است که در تعامل میان سطح فردی، خانوادگی و تحت تأثیر ساختارهای اقتصادی، فرهنگی و نابرابری‌های اجتماعی شکل می‌گیرد (رابینزمک‌رابی و ادواردز، ۲۰۱۱: ۱۲۶؛ سیاباتاری[۷]، ۲۰۲۱: ۴۵)؛ بنابراین، هنوز هم هنجارهایی نظیر خانه‌نشینی مادرانه و نان‌آوری مردانه تأثیرگذارند، اما تغییرات اقتصادی، افزایش اشتغال زنان، گسترش هم‌باشی[۸] و روابط جدا از هم الگوهای تازه‌ای از والدگری را پدید آورده‌اند. از یک سو، سنت‌های ریشه‌دار همچنان والدشدن را بخش طبیعی و اجتناب‌ناپذیر رابطهٔ زناشویی می‌دانند و نقش خانه‌نشینی مادرانه را به‌عنوان معیار والدگری خوب تثبیت می‌کنند. بسیاری از زنان، حتی وقتی از برابری جنسیتی و مشارکت برابر در

1. Reinventing the Family: In Search of New Lifestyles
2. Carol Smart
3. Personal life: new direction in sociological thinking
4. Ribbens McCarthy & Edwards
5. Cater & Duncan
6. Reinventing Couples Tradition, Agency and Bricolage
7. Ciabattari
8. Cohabitation

کار خانگی سخن می‌گویند، در مواجهه با فرزندآوری، به الگوی سنتی تقسیم نقش‌ها بازمی‌گردند. فشار همسران، خانوادهٔ گسترده، همسایگان و فضای فرهنگی محلی نیز این بازگشت به سنت را تقویت می‌کند. از سوی دیگر، شرایط اقتصادی، نیاز به استقلال مالی و تحولات اجتماعی، زنان و مردان را به بازاندیشی و مذاکره دربارهٔ فرزندآوری و نحوهٔ مراقبت از کودکان وادار می‌سازد؛ برای نمونه، مادرانی که مادری را مسئولیت اصلی خود می‌دانند، از ترک کامل بازار کار هراس دارند؛ چرا که کار بیرون از خانه منبعی برای هویت فردی، امنیت مالی و احساس استقلال است (کارتر و دانکن، ۲۰۱۸: ۵۳).

۳. روش پژوهش

رویکرد پژوهش حاضر کیفی و از نوع نظریهٔ داده‌بنیاد برساختی[1] کتی چارمز[2] (۲۰۱۴) است. نظریهٔ داده‌بنیاد برساختی برمبنای واقعیت‌های چندگانه در پارادایم تفسیری قرار دارد. در این پارادایم فرض بر آن است که افراد درک از جهان هستی را از مسیری که در آن زندگی می‌کنند، بازمی‌یابند و فرایند معنابخشی را خلق می‌کنند. آن‌ها معناهای ذهنی خود را درخصوص تجربیاتشان وسعت می‌دهند که این معناها متنوع و چندگانه هستند. از منظر هستی‌شناختی[3]، واقعیت برساختی اجتماعی است و از طریق روش‌های ثابت در علوم طبیعی دسترس‌پذیر نیست. همچنین دانش این واقعیت (معرفت‌شناختی[4]) نیازمند درک دیدگاه‌های چندوجهی افراد در موقعیت‌های خاص است (چارمز، ۲۰۱۴: ۱۲).

چارمز رویکرد برساختی در نظریهٔ داده‌بنیاد را با این مفروضات مطرح می‌کند که واقعیت اجتماعی چندوجهی، فرایندی و ساخت‌یافته است. درنتیجه باید موقعیت، برتری‌ها، دیدگاه‌ها و تعاملات محقق را به‌عنوان بخش ذاتی فرایند تحقیق به‌حساب آوریم (همان: ۳۳). از دیدگاه او، نه داده‌ها و نه نظریه‌ها، هیچ‌کدام کشف نمی‌شوند، بلکه از داده‌ها یا تجزیه و تحلیل‌ها به‌دست می‌آیند. ما بخشی از جهانی هستیم که آن را مطالعه می‌کنیم. داده‌ها را ما جمع‌آوری و تحلیل‌ها را ما تولید می‌کنیم. ما نظریه‌های داده‌بنیاد را از طریق مشارکت‌ها و تعاملات با مردم از گذشته تا حال، دیدگاه‌ها و اقدامات پژوهشی خود برمی‌سازیم (چارمز، ۲۰۱۴: ۴۰).

مشارکت‌کنندگان این پژوهش همسران جدانشین هستند که به دلایلی مانند دلایل شغلی، تحصیلی، مهاجرت، نگهداری از والدین سالمند، پیگیری اهداف و خواسته‌های فردی در طول ماه یا سال، مدتی را دور از هم زندگی می‌کنند. این افراد با استفاده از مدل نمونه‌گیری هدفمند و نظری انتخاب شده‌اند و مشخصات آن‌ها در انتهای این بخش در جدول ۱ آمده است. مصاحبه‌ها با همسران جدانشین با توجه به رویکرد داده‌بنیاد چارمز در سه مرحله و بسته به خواست و تمایل شرکت‌کنندگان به‌صورت آنلاین و حضوری صورت گرفت. ابتدا مصاحبهٔ اطلاعاتی انجام شد و اطلاعاتی جمعیت‌شناختی از مصاحبه‌شوندگان به‌دست آمد. در مرحلهٔ دوم مصاحبهٔ عمیق انجام شد و برای اینکه محقق فضایی تعاملی ایجاد کند و مشارکت‌کنندگان تجربیات و دیدگاه‌های خود را بیان کنند، سؤالاتی دربارهٔ فرزند، اهمیت فرزند و تمایل به داشتن یا نداشتن فرزند و سختی‌های فرزندپروری مطرح شد. در مرحلهٔ سوم، مصاحبهٔ جستجوگرانه انجام گرفت. برمبنای رویکرد چارمز، در این تکنیک، محقق با بررسی و خوانش مصاحبه‌های مرحلهٔ دوم، سؤالاتی را از دل پاسخ‌های اولیه به‌منظور دستیابی به جزئیات و کشف مقاصد پنهان مطرح کرد. مصاحبه‌ها تا زمانی که اطلاعات جدیدی به موارد قبلی اضافه نشد، ادامه یافت. به این ترتیب با ۲۲ نفر (۹ مرد و ۱۳ زن) مصاحبه صورت گرفت. همچنین به‌منظور جلب اطمینان و

1. Constructing Grounded Theory
2. Kathy Charmaz
3. Ontological
4. Epistemological

اعتماد مصاحبه‌شوندگان، راهنمایی‌های لازم و توضیحات مقدماتی ارائه و پس از اعلام موافقت، مصاحبه‌ها شروع شد. مکان و زمان و همچنین مدت مصاحبه به انتخاب مصاحبه‌شوندگان بود تا هم در محیط مناسب و با آرامش گفتگو شود و اینکه مصاحبه با حداقل فشار بیرونی پیش برود. هر مصاحبه حدود ۶۰ تا ۱۲۰ دقیقه به طول انجامید.

در فرایند تحلیل داده‌ها، پژوهش حاضر از روش برساختی کتی چارمز بهره گرفته است. تحلیل داده‌ها در این رویکرد شامل سه مرحلهٔ کدگذاری اولیه، کدگذاری متمرکز و کدگذاری نظری است. در مکتوب‌شدن، کدگذاری، تحلیل داده‌ها و همچنین نوشتن یادداشت‌های تحلیلی از نرم‌افزار Nvivo 12 استفاده شد. کار با نرم‌افزار به جستجو، یافتن و دسته‌بندی‌کردن کدها و اصلاح، مرتب و نظم‌بخشی به آن‌ها سرعت بیشتری می‌دهد. خروجی نرم‌افزار در پایان یافته‌ها آمده است.

جدول ۱. مشخصات مشارکت‌کنندگان در پژوهش

شماره	نام[۱]	سن	مدت ازدواج	مدت جدانشینی	تعداد فرزندان	شماره	نام	سن	مدت ازدواج	مدت جدانشینی	تعداد فرزندان
۱	اعظم	۳۲	۵	۵	–	۱۲	سپهر	۴۰	۶	۳	–
۲	الهام	۳۷	۱۰	۹	۲	۱۳	سجاد	۳۵	۸	۸	۱
۳	الهه	۳۳	۷	۷	۱	۱۴	سعیده	۵۲	۲۵	۲۵	۳
۴	امیر	۴۵	۱۵	۱۰	۱	۱۵	شراره	۴۲	۱۵	۱۵	۱
۵	پریسا	۳۰	۵	۵	۱	۱۶	شیما	۳۶	۱۷	۱۴	۱
۶	پیمان	۵۲	۱۵	۵	۲	۱۷	مجید	۳۶	۷	۷	۱
۷	جواد	۳۷	۱۱	۱۱	۲	۱۸	مرجان	۳۳	۶	۳	–
۸	حدیث	۲۷	۳	۳	–	۱۹	منوچهر	۴۰	۳	۳	–
۹	حمید	۴۴	۱۶	۱۰	۱	۲۰	مهران	۲۸	۷	۷	–
۱۰	حنانه	۴۰	۱۰	۴	–	۲۱	مینا	۳۸	۵	۳	–
۱۱	زهرا	۳۸	۲۵	۲۵	۲	۲۲	نسیم	۳۸	۹	۳	-

۴. یافته‌ها

یکی از کارکردهای اصلی خانواده، فرزندآوری است. همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، همسران جدانشین به‌خاطر شرایط و سبک زندگی خاص خود با چالش‌هایی جدی در زمینهٔ تصمیم‌گیری برای فرزندآوری روبه‌رو هستند. در نگاه نخست، شاید صرف جدانشینی همسران به‌منزلهٔ دلیل اصلی عدم تمایل یا تردید در داشتن فرزند پنداشته شود؛ بااین‌حال، تحلیل عمیق روایت‌های مشارکت‌کنندگان نشان می‌دهد که این موضوع در قالب یک مضمون محوری با عنوان «دوگانگی تمایل یا عدم تمایل به فرزندآوری» صورتبندی می‌شود. این مضمون اصلی از هفت مضمون فرعی تشکیل شده است که ابعاد گوناگون تصمیم‌گیری، اضطراب‌ها و مدیریت این پدیده را در میان همسران جدانشین بازنمایی می‌کند و در ادامه به تفصیل بررسی می‌شوند:

۱. به خواست مشارکت‌کنندگان و همچنین رعایت اصول اخلاقی پژوهش، اسامی تمامی مشارکت‌کنندگان مستعار است.

۴-۱. مسئولیت سنگین و مضاعف فرزند

فرزند و داشتن یا نداشتن آن یکی از مسائل پیچیدهٔ شخصی است که بسیاری از زوج‌ها، به‌ویژه همسران جدانشین، با آن روبه‌رو هستند. این تصمیم تحت تأثیر عوامل متعددی از جمله شرایط فردی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی قرار می‌گیرد. در این میان، برخی از شرکت‌کنندگان به سنگینی مسئولیت‌های داشتن فرزند و رفع نیازهای اشاره کردند. بااین‌حال، افرادی با وجود جدانشینی، تصمیم به داشتن فرزند گرفته‌اند. این افراد معمولاً به‌دلیل علاقه به فرزند یا باور به ارزش‌هایی مانند بقای خانواده و ادامهٔ نسل، این انتخاب را انجام می‌دهند. در هر صورت، عدم تمایل به فرزندآوری در برخی مصاحبه‌ها مطرح شد: «من و شوهرم به‌خاطر شرایط تحصیلی من و فعلاً آمادگی‌نداشتن خودمان، حالا حالاها تصمیم نداریم بچه‌دار شویم؛ چون پدر و مادربودن مسئولیت سنگینی است و باید از هر لحاظ آمادگی داشته باشیم» (اعظم).

بچه‌دارشدن صرفاً انتخابی فردی نیست، بلکه مسئولیتی اجتماعی و اخلاقی نیز به‌شمار می‌آید. والدبودن بار سنگین و مضاعفی به همراه دارد و اینکه فرزندان ممکن است دچار مشکلاتی شوند، نشان‌دهندهٔ افزایش آگاهی و درک والدین از تأثیر تصمیمات خود بر آیندهٔ فرزندان است. این دیدگاه، برخلاف فرهنگ سنتی داشتن فرزند، نمایانگر رشد آگاهی اجتماعی است: «دوست داشتیم فرزندی داشته باشیم با همهٔ مسئولیت‌ها و سختی‌هایی که دارد؛ چون جدانشینی ما تقریباً دائمی است. تصمیم مشترک گرفتیم که حداقل یک بچه داشته باشیم» (سجاد). «ما سه بچه داریم. از اول می‌خواستیم بچه‌های زیادی داشته باشیم. با این مدل زندگی، داشتن بچه سخت است. بچه شیرینی خاص خود را دارد و به زندگی گرما و معنی می‌دهد، ولی با وجود شاغل‌بودن و نبودن همسر خیلی سخت است. مسئولیت سنگینی روی دوش آدم است» (سعیده).

تصمیم به فرزندآوری در شرایط شغلی دشوار و فاصلهٔ مکانی و مسئولیت سنگین فرزند نشان‌دهندهٔ اهمیت نهاد خانواده و درونی‌شدن ارزش‌های سنتی در خانواده است.

۴-۲. اولویت فرد و اهداف فردی

اهداف و خواسته‌های فردی و دست‌یافتن به آن‌ها از موارد دیگری است که از صحبت با همسران جدانشین درمورد عدم تمایل به فرزندآوری یا داشتن فرزند بیشتر برساخته شده است. از نظر این همسران، خواسته‌های فردی آن‌ها در اولویت قرار دارد و برای رسیدن به خواسته‌هایشان حاضرند پدرومادرشدن را به تأخیر بیندازند: «من بچه دوست دارم ولی نه اینکه فوری بچه‌دار بشویم، مثل خیلی‌ها که اصلاً تمایلی به فرزند ندارند و در عوض حیوان خانگی نگهداری می‌کنند. ما این‌طور نیستیم. بیشتر تمایل و علاقه داریم به اهداف شخصی و دونفره برسیم و بعد بچه‌دار شویم» (سپهر). «ما در حال حاضر بچه‌ای نداریم. این تصمیمی دونفره است. ما دلمان می‌خواهد بیشتر با هم باشیم و از باهم‌بودن و در کنار هم بودن لذت ببریم. بچه‌دارشدن برنامه‌ای طولانی‌مدت برایمان است» (منوچهر).

«برای ما دستیابی به یک سری اهداف شخصی اولویت دارد. به نظر من بچه مانع رسیدن به یک سری اهداف و برنامه‌ها می‌شود؛ مثلاً ادامهٔ تحصیل و... . برای همین در تصمیم برای داشتن یا نداشتن فرزند، ما نداشتن را انتخاب کرده‌ایم» (حدیث).

براساس دیدگاه مشارکت‌کنندگان، فرد و خواسته‌های فردی و به زبان بک و گیدنز داشتن زندگی‌نامه‌های شخصی از اهمیت بسیاری برخوردار است؛ تا حدی که تصمیم به فرزندآوری تحت‌الشعاع آن‌ها قرار دارد. این افراد می‌خواهند عاملیت خود را با به‌تعویق‌انداختن فرزندآوری و رفتن به سراغ علایق و برنامه‌های فردی نشان دهند.

۴–۳. مواجههٔ فرزند با مشکلات

اهمیت فرزندآوری منحصر به داشتن یا نداشتن آن نیست، بلکه مسائل اصلی بعد از به‌دنیاآمدن فرزند و مواجههٔ او با خانواده‌ای است که پدر یا مادر حضور دائمی در کنارش ندارد و فرزند در هر مرحله از زندگی‌اش به شیوه‌ای با این جدانشینی درگیر است. ذهن کنجکاو و روحیهٔ حساس و شکنندهٔ کودک، وابستگی به والدین و ابرازکردن یا نکردن آن، آستانهٔ تحمل پایین، مقایسهٔ زندگی خود با همسالان و مخفی‌کردن برخی مسائل از چالش‌هایی است که فرزندان در زندگی‌های جدانشین با آن مواجه هستند. البته نباید نادیده گرفت که این چالش صرفاً برای فرزندان نیست، بلکه والدین نیز –شاید بیشتر از فرزندان– درگیر این چالش و دغدغه‌های آن و هستند: « فشار این مدل زندگی بیشتر برای بچه است. زمان‌هایی که من هستم انگار پسرم در بهشت است و هر کاری برای او انجام می‌دهم، ولی موقع برگشتم به محل کار بغض می‌کند و ناراحت می‌شود و این قضیه مرا همیشه در مسیر برگشت آزار می‌دهد» (امیر).

«پسرم مدام سؤال می‌پرسد چرا بابا این شغل را انتخاب کرده است، بابا کی برمی‌گردد و من باید بارها توضیح دهم. بچه‌ها خیلی حساس‌تر و شکننده‌تر هستند و آستانهٔ تحمل کمتری نسبت به بزرگ‌ترها برای کنارآمدن با شرایط و صبوری‌کردن دارند» (شراره).

مشارکت‌کنندگان به یک واقعیت مهم اشاره می‌کند که سختی زندگی بر همهٔ اعضای خانواده تأثیر می‌گذارد، ولی فشار بیشتر متوجه کودکان است. این نشان امر می‌دهد حضور یا عدم حضور پدر و مادر در زندگی کودک تأثیر عمیقی بر سلامت روانی و احساس امنیت کودک دارد. از نظر برخی مشارکت‌کنندگان، فشار زندگی برای بچه بیشتر است. این موضوع می‌تواند ناشی از تفاوت در ظرفیت‌ها، مسئولیت‌ها و توقعات هر نسل باشد. کودکان به‌دلیل وابستگی و نیاز به حمایت، آسیب‌پذیرتر هستند و نابرابری‌های اجتماعی می‌تواند تأثیر بیشتری بر آن‌ها داشته باشد.

۴–۴.دغدغه‌های اقتصادی–اجتماعی

دغدغه‌ها و چالش‌های اقتصادی–اجتماعی همسران جدانشین موجب شده در فرزندآوری با تردیدهایی مواجه شوند و آن را به تأخیر بیندازند تا شرایط پدرومادرشدن را داشته باشند: «در این شرایط اقتصادی مگر می‌شود به بچه‌دارشدن فکر کرد؟ قدیمی‌ها می‌گفتند بچه با آمدن روزی‌اش را با خود می‌آورد، ولی الان خیلی وقت‌ها در مخارج زندگی روزمره می‌مانیم؛ چه برسد به اینکه فرزندی هم داشته باشیم» (مرجان). «از همان ابتدای ازدواج، برنامه‌مان برای بچه‌دارشدن بعد از پنج یا شش سال بود که بتوانیم حداقل پس‌اندازی داشته باشیم، خانه‌ای از خودمان داشته باشیم و.... حداقل به ثبات رسیده باشیم و دغدغهٔ مالی و شغلی نداشته باشیم» (مینا).

۴–۵. سختی‌های فرزندپروری در زندگی همسران جدانشین

در صحبت با همسران جدانشین، بیشتر آن‌هایی که فرزندی دارند، زندگی خود را به دو بخش قبل و بعد از به‌دنیاآمدن فرزند تقسیم کردند. همچنین شاغل یا خانه‌داربودن مادر، تعداد روزهای جدانشینی و مهم‌تر از همهٔ آن‌ها تقسیم کار جنسیتی نابرابر مطرح شد. مسئولیت اصلی فرزند بر دوش زنان و مادران است و این از چالش‌های دیگری است که همسران جدانشین در فرزندپروری با آن مواجه هستند: «در این مدل زندگی تقسیم‌کار معنی ندارد. همهٔ امور برعهدهٔ زن خانه است. باورتان می‌شود من بعضی وقت‌ها برای حمام‌رفتن هم مشکل دارم؟ باید یکی باشد تا از بچه‌ام نگهداری کند» (پریسا).

۴-۶. فضای حمایتی یا غیرحمایتی خانواده‌ها

یکی دیگر از چالش‌هایی که همسران جدانشین در بحث فرزندآوری با آن مواجه هستند، نگهداری از فرزند است و اینکه چه کسی باید از فرزند مراقبت کند، به‌خصوص درمورد مشارکت‌کنندگانی که هر دو نفر شاغل هستند. این یکی از چالش‌های عمدهٔ همسران جدانشین است که به دسترسی یا عدم دسترسی به والدین نیز بستگی دارد و اینکه آیا آن‌ها شرایط و توانایی مراقبت از نوه‌شان را دارند یا خیر: «بعد از به‌دنیاآمدن فرزندمان چون من با هیچ‌کدام از خانواده‌ها زندگی نمی‌کردم و خانهٔ جدا داشتم شرایط سخت بود. مریضی بچه، تب‌کردن، کارهای خانه، همهٔ این‌ها باعث کلافه‌شدن من می‌شد» (الهام). «برای ما که شاغل هستیم، نیاز است کسی پیش فرزندمان باشد. مادربزرگش هست و این خیلی خوب است. زمان‌هایی که من نیستم، مادربزرگش از دخترم مراقبت می‌کند» (مجید).

مصاحبه‌ها نشان می‌دهد در خانواده‌های امروزی، به‌ویژه خانواده‌های جدانشین یا خانواده‌هایی که هردو والد شاغل هستند، نقش خانوادهٔ گسترده (برای مثال مادر یا مادربزرگ) در نگهداری از کودک بسیار مهم شده است. این وضعیت نمایانگر تحولات اجتماعی در جامعه است؛ زیرا ساختار خانوادهٔ هسته‌ای به‌تنهایی دیگر جوابگوی نیازهای مراقبتی نیست. کمک مادربزرگ مادری به‌عنوان لذت و منبع راحتی ذهنی توصیف شده است. این امر نشان می‌دهد حمایت عاطفی و فرهنگی خانوادهٔ گسترده برای مادران اهمیت زیادی دارد و می‌تواند بار روانی و عاطفی مادر را کاهش دهد. در مقابل، کمک همسر که محدودیت دارد، شاید به‌خاطر انتظارات یا فشارهای فرهنگی یا حتی مشغلهٔ کاری باشد و موجب تنش روانی و عذاب وجدان برای فرد شود.

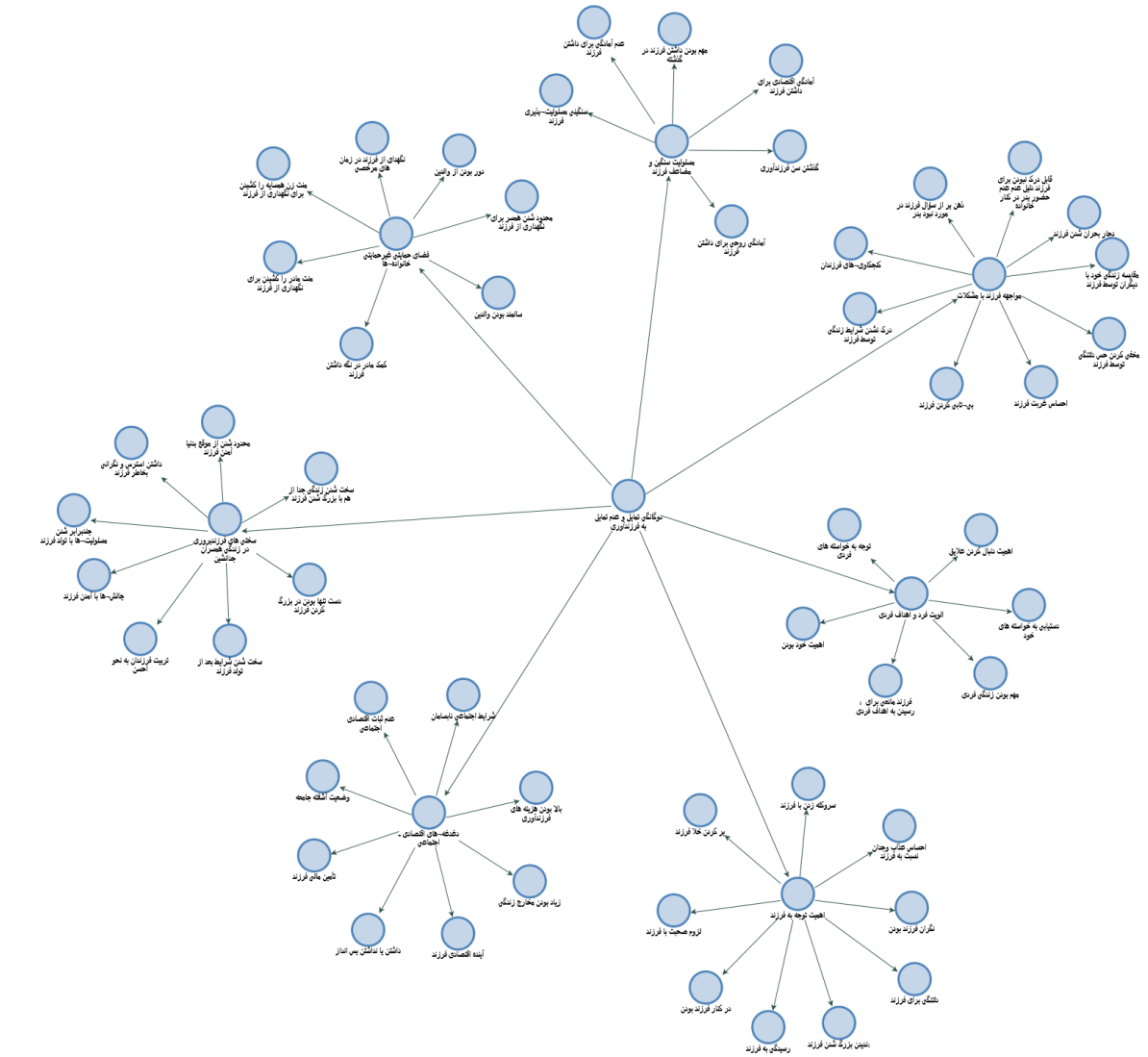
۴-۷. اهمیت توجه به فرزند

توجه به فرزند فقط به معنای برآوردن نیازهای مادی نیست، بلکه نیازهای دیگری مانند توجه‌کردن، محبت‌کردن، اهمیت‌دادن به خواسته‌ها، وقت‌گذاشتن و... وجود دارد که اساس سلامت روان، اعتمادبه‌نفس و آیندهٔ موفق فرزند است: «سرکردن با دو تا پسربچهٔ شلوغ خیلی سخت است. باید حواست باشد تا خرابکاری نکنند، وگرنه زمین و زمان را به هم می‌ریزند. بچه‌ها در برخی سنین توانایی درک برخی مسائل را ندارند و فکر و خیال می‌کنند. برای همین باید خیلی حواسمان باشد که سر این قضیهٔ جدازیستی آسیبی به فرزندان نرسد» (جواد). «دخترم به‌خاطر این جدازیستی اذیت می‌شود، براش خیلی وقت می‌گذارم. با هم گردش و رستوران می‌رویم، به حرفاش گوش می‌دهم و سعی می‌کنم کمبودی در زندگی‌اش نداشته باشد» (شیما).

در زندگی همسران جدانشین، فرزندآوری و فرزندپروری نه یک تصمیم ساده، بلکه یک میدان چالشی اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و جنسیتی است. والدین، به‌ویژه زنان، در غیاب ساختارهای حمایتی و مشارکت برابر، با استفاده از منابع پراکنده (تجربه، خانواده، ارتباطات از راه دور و...) سعی در مدیریت زندگی و تصمیم به داشتن یا نداشتن فرزند می‌گیرند.

جدول ۲. مفاهیم به‌دست‌آمده درمورد دوگانگی فرزندآوری

کد اولیه	کد متمرکز	کد نظری
اقدام به فرزندآوری، گذشتن سن فرزندآوری، عدم آمادگی برای داشتن فرزند، عدم تمایل به داشتن فرزند، سنگینی مسئولیت‌پذیری فرزند، اهمیت بود یا نبود فرزند، آمادگی روحی برای داشتن فرزند، آمادگی اقتصادی برای داشتن فرزند، تمایل به فرزندآوری زودهنگام، برنامه‌ریزی برای داشتن فرزند، بقای خانواده، ادامهٔ نسل، مهم‌بودن فرزندآوری در گذشته	مسئولیت سنگین و مضاعف فرزند	دوگانگی تمایل یا عدم تمایل به فرزندآوری در بین همسران جدانشین
توجه به خواسته‌های فردی، اهمیت دنبال‌کردن علایق، مهم‌بودن زندگی فردی، دستیابی به خواسته‌های خود، اهمیت خودبودن، فرزندآوری به‌عنوان مانعی برای رسیدن به اهداف فردی	اولویت فرد و اهداف فردی	
اهمیت تربیت فرزند، وقت‌گذرانی با فرزند، توجه همه‌جانبه، پاسخگویی به سؤالات و کنجکاوی‌ها، اهمیت سن‌وسال فرزند، قابل‌درک‌نبودن دلیل نبودن پدر در کنار خانواده، خواسته‌های فرزندان، مسائل و دغدغه‌ها، ذهن پر از سؤال فرزند درمورد نبود پدر، سؤالات تکراری، روحیهٔ حساس و شکننده، بهانه‌گیری، اذیت‌شدن بچه‌ها، دچار بحران شدن، مریض‌شدن، مقایسهٔ زندگی خود با دیگران، بی‌تابی، وابستگی به والدین، وابستگی به پدر، مخفی‌کردن حس دلتنگی، احساس غربت، کم‌تحمل‌بودن بچه‌ها، درک‌نکردن شرایط زندگی به‌خاطر سن کم، سختی قانع‌کردن فرزند	مواجههٔ فرزند با مشکلات	
زیادبودن مخارج زندگی، بالابودن هزینه‌ها، آیندهٔ اقتصادی، داشتن پس‌انداز، تأمین مالی، شرایط اجتماعی نابسامان، عدم ثبات اقتصادی–اجتماعی، وضعیت آشفتهٔ جامعه	دغدغه‌های اقتصادی–اجتماعی	
تنها بزرگ‌کردن فرزند، دست‌تنهابودن در بزرگ‌کردن فرزند، تربیت فرزندان به نحو احسن، سخت‌شدن شرایط بعد از تولد فرزند، چندبرابرشدن مسئولیت‌ها، سخت‌شدن زندگی جدا از هم، بیشترشدن چالش‌ها، کم‌بودن مسئولیت‌ها قبل از فرزندآوری، سخت‌شدن اوضاع، مسئولیت فرزند را برعهده داشتن، استرس و نگرانی، محدودشدن از زمان به‌دنیاآمدن فرزند، پررنگ‌شدن چالش‌ها با داشتن فرزند	سختی‌های فرزندپروری در زندگی همسران جدانشین	
کمک مادر در نگه‌داشتن فرزند، منت مادر را کشیدن برای نگهداری، منت همسایه را کشیدن، نگهداری از فرزند در زمان‌های مرخصی، کمک همسر در زمان حضور، محدودشدن همسر برای نگهداری از فرزند، سختی نگهداری از فرزند توسط مادر، دوربودن از والدین، سالمندبودن والدین	فضای حمایتی یا غیرحمایتی خانواده‌ها	
نگران فرزند بودن، دلتنگی برای فرزند، احساس عذاب وجدان در برابر فرزند، ندیدن بزرگ‌شدن فرزند، رسیدگی به فرزند، سروکله‌زدن، لزوم صحبت‌کردن، در کنار فرزند بودن، پرکردن خلأ	اهمیت توجه به فرزند	



شکل ۱. Project Map به‌دست‌آمده از نرم‌افزار NVivo

۵. بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با تمرکز بر پدیدهٔ فرزندآوری در میان همسران جدانشین (LAT) در ایران، به بررسی دوگانگی داشتن یا نداشتن فرزند و چالش‌های مرتبط با آن پرداخته است. یافته‌های پژوهش نشان‌دهندهٔ پیچیدگی و چندبعدی‌بودن تصمیم‌گیری درمورد فرزندآوری در این نوع روابط است که تحت تأثیر ترکیبی از عوامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و فردی قرار دارد.

بنا بر یافته‌های این پژوهش، فرزندآوری در میان همسران جدانشین نه کنشی صرفاً فردی، بلکه عرصه‌ای از کشاکش میان سنت، تحولات اجتماعی و عاملیت فردی است. تجربهٔ زیستهٔ این افراد نشان می‌دهد تصمیم به داشتن یا نداشتن فرزند در چنین خانواده‌هایی درگیر نوعی دوالیته (دوگانگی) عمیق است؛ از یک سو، فرزند به‌مثابهٔ استمرار نسل، معنابخشی به زندگی، تثبیت رابطهٔ زناشویی و

پاسخ به انتظارات فرهنگی و خانوادگی تلقی می‌شود و از سوی دیگر، فرزندآوری در شرایط جدازیستی با بار مضاعف مسئولیت، فشارهای روانی و نبود شبکهٔ حمایتی کافی همراه است. این دوگانگی همان چیزی است که بک‌گرنشایم (۲۰۰۲) و اسمارت (۲۰۰۷) از آن به‌عنوان پروژه‌مندشدن والدگری یاد می‌کنند.

در چارچوب نظریهٔ فردی‌شدن و زندگی شخصی، فرزندداشتن دیگر یک سرنوشت محتوم نیست، بلکه به پروژه‌ای آگاهانه، قابل‌مذاکره و مبتنی بر توازن میان خواست‌های فردی و الزامات ساختاری بدل شده است. بااین‌حال، یافته‌های پژوهش حاضر تأیید می‌کند که برخلاف تصور رویکرد فردگرای افراطی، تصمیم‌گیری دربارهٔ فرزندآوری نه در خلأ فردی، بلکه در بستر خانواده، فرهنگ و ساختار اقتصادی شکل می‌گیرد. این دقیقاً همان نکته‌ای است که کارتر و دانکن (۲۰۱۸) مطرح می‌کنند: فرزندآوری ترکیبی از عاملیت و ساختار است. مشارکت‌کنندگان پژوهش، در دل محدودیت‌هایی مانند دوری جغرافیایی، فشار اقتصادی، هنجارهای سنتی مادری و پدری، و قضاوت خانواده و جامعه، دربارهٔ داشتن یا نداشتن فرزند مذاکره می‌کنند و الگوهای جدیدی از والدگری دور از هم را برمی‌سازند.

نتایج همچنین نشان می‌دهد فرزندآوری در خانواده‌های جدانشین سه سطح متداخل دارد:

اول، سطح تصمیم‌گیری پیش از فرزندآوری: این مرحله بیشترین دوگانگی را دارد. برخی فرزند را نماد تکامل زندگی مشترک می‌دانند و حتی با وجود جدایی مکانی فرزندآوری می‌کنند. برخی دیگر به‌دلیل مسئولیت سنگین، عدم حضور همسر و اولویت‌دادن به تحصیل، شغل یا استقلال فردی، تصمیم به تعویق یا انصراف از فرزندآوری می‌گیرند.

دوم، سطح تجربه پس از تولد فرزند: در این مرحله، دوگانگی به چالش مراقبت تبدیل می‌شود. مادران و گاه پدران، میان ایفای نقش والدانه، نبود شریک زندگی، مسئولیت‌های شغلی و انتظارات اجتماعی گرفتارند. نبود شبکهٔ حمایتی یا وابستگی شدید به خانوادهٔ گسترده، به‌ویژه مادران خود، نشان‌دهندهٔ انتقال بار والدگری از خانوادهٔ هسته‌ای به خانوادهٔ گسترده است.

سوم، سطح پیامدهای روانی و اجتماعی برای فرزندان: براساس یافته‌ها، فرزندان بیشترین بار روانی این سبک زندگی را تحمل می‌کنند: از کمبود عاطفی تا سؤال‌های مکرر دربارهٔ غیبت والد و مقایسه با خانواده‌های دیگر. این چالش‌ها ضرورت حضور عاطفی، نه صرفاً تأمین مالی، را برجسته می‌کند و با دیدگاه اسمارت دربارهٔ رابطه‌مندبودن والدگری همخوان است.

در مقایسه با پژوهش‌های پیشین که عموماً خانواده‌های کامل یا هم‌زیست را مطالعه کرده‌اند، پژوهش حاضر نشان می‌دهد در خانواده‌های جدانشین، همان الگوی کلی کاهش باروری و تعویق فرزندآوری مشاهده می‌شود، اما منطق تصمیم‌گیری متفاوت است. نه صرفاً اقتصاد و نه صرفاً ارزش‌های فرهنگی، بلکه ترکیب پیچیده‌ای از دوگانگی هویتی، غیبت والد، فشار اجتماعی و جستجوی معناداری زندگی شخصی که تصمیم به فرزندآوری را شکل می‌دهد.

درنتیجه می‌توان گفت فرزند در خانواده‌های جدانشین به عنصری دوگانه تبدیل شده است: هم منبع معنا، استمرار و امید و هم منبع مسئولیت، اضطراب و فرسودگی. این دوگانگی نه نشانهٔ ضعف خانواده، بلکه نشانهٔ مرحله‌ای از گذار اجتماعی است که در آن، والدگری به مذاکره‌ای میان فرد و ساختار، سنت و مدرنیته، حضور و غیبت تبدیل می‌شود. تبیین این پدیده نشان می‌دهد سیاست‌گذاری در حوزهٔ فرزندآوری نمی‌تواند صرفاً بر تشویق یا افزایش عددی موالید متمرکز باشد، بلکه مستلزم توجه به سبک‌های متنوع زندگی، نظام حمایتی خانواده‌ها، عدالت جنسیتی در والدگری و به‌رسمیت‌شناختن خانواده‌های نوظهور مانند همسران جدانشین است.

سپاسگزاری: مقاله مستخرج از رسالهٔ دکتری با عنوان «روابط صمیمانه در زندگی جدا از هم در ایران (مطالعه‌ای کیفی در زمینهٔ مناسبت سنت و مدرنیته)»، دانشکدهٔ ادبیات و علوم انسانی، گروه علوم اجتماعی، دانشگاه گیلان. نویسندگان این پژوهش بر خود لازم می‌دانند تا از همکاری و همراهی مشارکت‌کنندگان در مرحلهٔ گردآوری داده‌ها و همچنین از همهٔ کسانی که به‌نحوی در معرفی همسران جدانشین نقش داشته‌اند، قدردانی کنند.

تعارض منافع: بنا بر اظهار نویسندگان، مقالهٔ حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع است.

منابع

ارجمند سیاهپوش، اسحق، زینی وندیان، مهدی، و رضاپور، داریوش (۱۴۰۰). تحلیل جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر نگرش به فرزندآوری (مورد مطالعه: کارکنان آموزش و پرورش شهر اندیمشک). توسعهٔ اجتماعی، ۱۶(۱)، ۵۹–۷۸. https://doi.org/10.22055/qjsd.2021.36026.2361

اکبری، سپیده و شعاع کاظمی، مهرانگیز (۱۴۰۱). چالش‌های فرزندآوری در زنان تحصیل‌کردهٔ دارای سه فرزند و بیشتر و راهبردهای ترغیبی. مطالعات زن و خانواده، ۱۰(۴)، ۸۱–۱۰۳. https://doi.org/10.22051/jwfs.2023.38895.2813

باومن، زیگمونت (۱۴۰۳). مدرنیتهٔ سیال. ترجمهٔ حمیده محمدزاده. تهران: نقد فرهنگ.

باومن، زیگمونت (۱۳۹۲). عشق سیال: در باب ناپایداری پیوندهای انسانی. چاپ سوم. ترجمهٔ عرفان ثابتی. تهران: ققنوس.

بگی، میلاد، صادقی، رسول، و حاتمی، علی (۱۴۰۰). تمایل به فرزندآوری در ایران: تعیین‌کننده‌ها و محدودیت‌ها. مطالعات راهبردی فرهنگ، ۱(۴)، ۵۹–۸۰. https://doi.org/10.22083/scsj.2022.149113

حسنی، محمدرضا، محمدزاده، فاطمه، و محمدزاده، حمیده (۱۳۹۸). عوامل مؤثر بر تعداد ایدئال فرزند در خانواده در استان سیستان و بلوچستان. دوفصلنامهٔ مطالعات جمعیتی، ۵(۲)، ۱۲۵–۹۱. https://doi.org/10.22034/jips.2019.113848

حمیدی‌فر، مهدی، کنعانی، محمدامین، و عباداللهی چنذانق، حمید (۱۳۹۵). جامعهٔ در مخاطره و فرزندآوری: مطالعه‌ای در شهر رشت. نامهٔ انجمن جمعیت‌شناسی ایران، ۱۱(۲۲)، ۱۰۲–۱۳۶. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.1735000.1395.11.22.4.4

حمیدی‌فر، مهدی، کنعانی، محمدامین، و عباداللهی چنذانق، حمید (۱۳۹۶). دیدگاه بی‌فرزندان ارادی دربارهٔ فرزندآوری: مطالعه‌ای در شهر رشت. جامعه‌پژوهی فرهنگی، ۸(۳)، ۲۵–۵۰.

رازقی نصرآباد، حجیه بی‌بی، عسکری ندوشن، عباس و تنها، فاطمه (۱۴۰۴). راهکارهای ساختاری رفع موانع فرزندآوری؛ تحلیل دیدگاه زنان شاغل در سازمان تأمین اجتماعی. مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، ۱۴(۳)، ۴۵۱–۴۷۰. https://doi.org/10.22059/jisr.2025.394507.1617

روحانی، علی، رضایی، سحر، عسکری ندوشن، عباس، و علی‌مندگاری، ملیحه (۱۴۰۴). دلهره‌های مسئولیت‌پذیری در فرزندآوری و بازتفسیر معنای فرزند؛ مطالعه‌ای در شهر اصفهان. مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، ۱۴(۲) ۳۰۵–۳۲۵. https://doi.org/10.22059/jisr.2025.389832.1583

شمس قهفرخی، فریده، عسکری ندوشن، عباس، عینی زیناب، حسن، روحانی، علی، و عباسی شوازی، محمدجلال (۱۴۰۱). دوراهی تصمیم به فرزندآوری: واکاوی چالش‌های فردی و اجتماعی فرزندآوری در بستر باروری پایین در شهر اصفهان. جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۳(۴)، ۱–۲۸. https://doi.org/10.22108/jas.2022.132711.2269

عربی، سید هادی، ملکی، محمدحسن، و بهرامی، حسین (۱۴۰۲). شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر فرزندآوری در ایران. مطالعات راهبردی زنان، ۲۵(۹۹)، ۱۲۹–۱۶۴. https://doi.org/10.22095/jwss.2023.402110.3259

عسکری ندوشن، عباس و رازقی نصرآباد، حجیه بی‌بی (۱۴۰۲). تجربهٔ مادری و چالش‌های فرزندآوری زنان شاغل: مطالعهٔ کیفی در شهر تهران. پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی، ۱۲(۳)، ۹۹–۱۲۲. https://doi.org/10.22108/srspi.2023.138962.1934

علی‌مندگاری، ملیحه و رازقی نصرآباد، حجیه بی‌بی (۱۴۰۱). فرزندآوری، دوگانه‌انگاری مخاطره و اطمینان: مطالعهٔ کیفی در شهر یزد. راهبرد اجتماعی فرهنگی، ۱۱(۴)، ۴۰۳-۴۳۶. https://doi.org/10.22034/scs.2022.161899

کنعانی، محمدامین و بخشی، سعادت (۱۳۹۳). گسترش فردگرایی و مسئلهٔ کم‌فرزندآوری: مطالعه‌ای در شهر رشت. نامهٔ انجمن جمعیت‌شناسی ایران، ۹(۱۸)، ۱-۲۵. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.1735000.1393.9.18.1.9

محمدزاده، حمیده، کنعانی، محمدامین، موسوی، هاشم، و یعقوبی، علی (۱۴۰۴)، بسترهای زندگی جدانشین در ایران و چگونگی واکنش زوج‌ها؛ یک مطالعهٔ کیفی. فصلنامهٔ تحقیقات فرهنگی ایران، ۱۸(۳)، ۱۷۹-۲۱۲. https://doi.org/10.22035/jicr.2025.3400.3655

نعمتیان، ساره و نوغانی دخت‌بهمنی، محسن (۱۴۰۰). فرایند تصمیم‌گیری زوجین در تأخیر فرزندآوری و شرایط اجتماعی دخیل در آن. جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، ۸(۱۸)، ۱۳۹-۱۷۳. https://doi.org/10.22080/ssi.2022.22905.1955

References

Ajzen, I., & Klobas, J. (2013). Fertility intentions: An approach based on the theory of planned behavior. *Demographic Research*, 29, 203-232. https://doi.org/10.4054/DEMRES.2013.29.8

Akbari, S., &Shoaa Kazemi, M. (2022). Fertility challenges in educated women with three or more children and motivational strategies. *Journal of Woman and Family Studies*, *10*(4), 81-103. https://doi.org/10.22051/jwfs.2023.38895.2813

Akram, R., Sarker, A. R., Sheikh, N., Ali, N., Mozumder, M., & Sultana, M. (2020). Factors associated with unmet fertility desire and perceptions of ideal family size among women in Bangladesh: Insights from a nationwide Demographic and Health Survey. PLOS ONE, 15(5), Article e0233634.

Alimondegari, M. & Razeghi Nasrabad, H. B. (2023). Childbearing as a dualism of risk and certainty: The results of a qualitative study in the Yazd province. *Socio-Cultural Strategy*, 11(4), 403-436. https://doi.org/10.22034/scs.2022.161899 (*In Persian*)

Arabi, S. H., Maleki, M. H., & Bahrami, H. (2023). Identifying and Prioritizing the Affecting Factors on Childbearing in Iran. *Women's Strategic Studies*, *25*(99), 129-164. https://doi.org/10.22095/jwss.2023.402110.3259 (*In Persian*)

Arjmand Siahpoush, E., Zeini Wendian, M., & Rezapour, D. (2021). A Sociological Analysis for Factors Affecting the Attitude toward Childbearing (Case Study: Employees of Andimeshk Department of Education). *Quarterly Journal of Social Development (Previously Human Development)*, *16*(1), 59-78. https://doi.org/10.22055/qjsd.2021.36026.2361 (*In Persian*)

Askari-Nodoushan, A., & Razeghi Nasrabad, H. B. (2023). Motherhood Experience and Childbearing Challenges of Working Women: A Qualitative Study in Tehran. *Strategic Research on Social Problems*, *12*(3), 99-122. https://doi.org/10.22108/srspi.2023.138962.1934 (*In Persian*)

Bagi, M., Sadeghi, R., & Hatami, A. (2022). Fertility intentions in Iran: Determinants and limitations. *Strategic Studies of Culture*, *1*(4), 59-80. https://doi.org/10.22083/scsj.2022.149113 *(In Persian)*

Beck, U., & Beck-Gernsheim, E. (1995). The Normal Chaos of Love. Cambridge: Polity.

Beck, U., & Beck-Gernsheim, E. (2002). *Individualization*. London: Sage.

Beck-Gernsheim, E. (2002). Reinventing the Family: *In Search of New Lifestyles*, Cambridge: Polity.

Bellani, D., Arpino, B., & Vignoli, D. (2021). Time preferences and fertility. *Demographic Research*, *44*, 1185-1228. https://doi.org/10.4054/DEMRES.2021.44.50

Blake, L., Casey, P., Jadva, V., & Golombok, S. (2013). Marital stability and quality in families created by assisted reproduction techniques: A follow-up study. *Reproductive BioMedicine Online*, *28*(3), 299–306.

Carter, J., & Duncan, S. (2018). *Reinventing Couples Tradition, Agency and Bricolage*. Palgrave Macmillan.

Charmaz, K. (2014). *Constructing Grounded Theory* (2nd Ed.). Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC, Sage publications.

Ciabattari, T. (2021). *Sociology of families: Change, continuity, and diversity* (2nd Ed.). SAGE Publications.

Dioikitopoulos, E., & Varvarigos, D. (2023). Delay in childbearing and the evolution of fertility rates. *Journal of Population Economics*, *36*(3), 1545–1571. https://doi.org/10.1007/s00148-022-00931-z

Hamidifar, M., Kanani, M. A., & Abdollahi Chanzanaq, H. (2017). Voluntary childless' sight on childbearing: A study in Rasht. *Sociological Cultural Studies*, *8*(3), 25-50. (*In Persian*)

Hamidifar, M., Kanani, M. A., & Ebadollahi-Chanzanagh, H. (2017). Risk Society and Childbearing: A Study in the City of Rasht. *Journal of Population Association of Iran*, *11*(22), 102-136. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.1735000.1395.11.22.4.4 (*In Persian*)

Hasani, M., Mohammadzadeh, H., & Mohammadzadeh, F. (2019). Influencing Factors on the Ideal Number of Children in Sistan and Baluchestan Province. *Iranian Population Studies*, *5*(2), 91-125. https://doi.org/10.22034/jips.2019.113848 (*In Persian*)

Imoet, S., Rumaseuw, R., Setyowati, S., & Moelyo, A. G. (2021). Explaining barriers to childbearing using the risk communication and community engagement (RCCE) strategy: Based on action research. *BMC Public Health*, *21*, Article 1745.

Kanani, M. A., & Bakhshi, S. (2014). Spread of individualization and the problem of childbearing reduction: a study in the city of Rasht. *Journal of Population Association of Iran*, *9*(18), 1-25. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.1735000.1393.9.18.1.9 (*In Persian*)

Khosravi, S., Babaey, F., Abdi-Shahshahani, M., & Kazemi, A. (2023). Women's experiences with implementation of the physiologic birth program in Iran: A qualitative content analysis study. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 23, Article 372.

Mohammadzadeh, H., Kanani, M. A., Mousavi, H., & Yaghoobi, A. (2025). The contexts of living apart together in Iran and how couples react; A qualitative study. *Journal of Iranian Cultural Research*, *18*(3), 179-212. https://doi.org/10.22035/jicr.2025.3400.3655 (*In Persian*)

Razeghi-Nasrabad, H. B., Askari-Nodoushan, A., & Tanhaa, F. (2025). Structural Solutions to Remove Barriers to Childbearing; Analysis of the Perspectives of Employed Women in the Social Security Organization. *Social Studies and Research in Iran*, *14*(3), 451-470. https://doi.org/10.22059/jisr.2025.394507.1617 (*In Persian*)

Reimondos, A., Evans, A., & Gray, E. (2011). Living-apart- together (LAT), relationships in Australia. *Family Matters*, *87*, 43-55.

Ribbens McCarthy, J., & Edwards, R. (2011). *Key concepts in family studies*. SAGE Publications.

Ruhani, A., Rezaei, S., Askari Nodushan, A., & Alimondegari, M. (2025). Fears of Responsibility in Childbearing and Reinterpretation of the Meaning of a Child; A Study in Isfahan. *Social Studies and Research in Iran*, *14*(2), 305-325. https://doi.org/10.22059/jisr.2025.389832.1583 (*In Persian*)

Shams Ghahfarokhi, F., Askari-Nodoushan, A., Eini-Zeinab, H., Ruhani, A., & Abbasi-Shavazi, M. J. (2022). At the Crossroad of Decision to Have Children: An Analysis of Individual and Social Childbearing Challenges in the Context of Low Fertility in Isfahan. *Journal of Applied Sociology*, *33*(4), 1-28. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20085745.1401.33.4.2.1 (*In Persian*)

Smart, C. (2007). *Personal life: new direction in sociological thinking*. Cambridge: Polity.

Song, Y., Zhang, Y., & Wang, J. (2018). The effect of expected socioeconomic status on the willingness to have another child among contemporary Chinese people of childbearing age. *Chinese Research Journal of Social Sciences and Humanities*, *7*(2), 123–137.

Yang, J., He, Y., Zeng, J., Li, Y., & Wang, L. (2023). Willingness to have a third child and its determinants among childbearing-age women in Chongqing under China's three-child policy. *BMC Public Health*, 23, Article 862.

Zareipour, M., Hosseinzadeh, F., Soheili, A., & Mokhtari, L. (2025). The viewpoints of Iranian couples about childbearing: An exploratory qualitative study. *Journal of Research and Health*, *15*(2), 207–216. (*In Persian*)

Zhu, L., Zhang, X., Sun, J., Shi, Y., Wang, Q., & Chen, J. (2022). Fertility intention and related factors for having a second or third child among childbearing couples in Shanghai, China. *Frontiers in Public Health*, 10, Article 879672.